

MÜNACAAT

Günahkara da yeten tövbe edeni gören
Senin kapına gelen mahzun olmaz Allah'ım
Haddi aşanı bilen lakin yine affeden
Rahmetine muhtaç ben günahkarım Allah'ım...

Ümidim olmaz zayı rahmetin bana kafi
Ölüm gelirse ani beni yakma Allah'ım
Anladım dünya fani bir sensin kalan baki
Bu kemter oldu cafi aman eyle Allah'ım...

Hevaya olup esir nefsim oldu vezir
Pişmanım ömrüm erir sana geldim Allah'ım
Gafil kaldığım zikir şimdi beni kemirir
Feryadım dile gelir medet medet Allah'ım...

Kara yüzüm eyle ak kalbimi kılıp berrak
Sadece aşkınla yak gülistanda Allah'ım
Aşkına düşen mutlak olur hevesten ırak
Adını andıkça pak Tahir oldum Allah'ım...

Tahir SAĞIR

TOROSLARIN CEYLANI

Tertemiz yaylaların rüzgarıyla, yeliyle;
Meltem misali eser, Torosların Ceylan'ı;
Sevda ile inleyen bağlamanın teliyle;
Uğrun uğrun göz eder Torosların Ceylan'ı.

Asalet ve feraset miras kaldı soyundan;
Nezakete zerafet gelir zaten huyundan;
Servî gıpta eyledi Nihal gibi boyundan;
Kıprığı oktan beter Torosların Ceylan'ı.

Allah övmüş yaratmış kusur yok bir yerinde;
Bağulu bakışları iz Açar en derinde;
Efsunlu handesıyla yakar her seferinde;
Sevda bağımnda biter Torosların Ceylan'ı.

İffet ile namusu nakşeylemiş kendine;
Doğar doğmaz bağlanmış vatan millet derdine;
Ay yıldızı resmetmiş yüreğine, beynine;
Kızıl Elma'da gezer Torosların Ceylan'ı.

İlahi ferman ile keklik gibi sekerek;
Meleklerle halleşip, Nurdan iffet ekerek;
Geçtiği menzillere inci, mercan dökerek;
Dünyaya etti sefer, Torosların Ceylan'ı.

Osman Bölükbaşı Dara

Aşk ki Sevgili Kızım

Aşk ki sevgili kızım, aynaya benzer en çok,
Bakmaya bayılırlar güzel ve şık bayanlar
Baktıkça düş kurarlar, mutlu olurlar.
Aynadaki görüntüleri büyüler onları,
Kötülükten, günehten arınır yürekleri
Ruhları saydam beyaz bir sayfaya can atar.
Sakin inmeye kalkma yoksa ayağın kayar,
Tutunacak dal yoksa uçurum bekler seni
Direneemezsen kapılır kaybolursun girdapta,
Aşk ki güzeldir kızım, saf ama ölümlüdür
Senin gibi küçük yaşta akıntıya kapılanlar
Kendi yansımalarını görür, unar, boşulur.

Victor Hugo (1802 – 1885)

Türkçede Söyleyen: Tozan Alkan

NE DEYİM

Zerre umudum yok ki,
Deli gibi çoşayım.
Hiç bir hayalim yok ki
Sana nasıl koşayım?

Sensiz bir hayat ölüm,
İşte öyle zor gülüm,
Olmuyorsa ne deyim,
Zoru nasıl aşayım?

Yüzüme bakmıyorsun,
Sözümü takmıyorsun,
Gönlünü yakmıyorsun,
Bilmem nasıl taşıyım?

İstemem senin olsun.
Bitsin sevgimiz solsun,
Her şey gönlünce olsun,
Yozcu'm nere kaçayım?

Hakan YOZCU

Sone II

Güneş yine sevgiyle günü uyandırıyor
Mevsim bahar dalından göz kırıyor yapraklar
Yürüyorsunuz el ele, cıvı cıvı sokaklar
Uyanmak bu rüyadan suyu bulandırıyor

Gözlerin yıldız yıldız mehtabı andırıyor
Orta yaş güzelliği tacı saçında aklar
Ve her gece düşümdü o alevden dudaklar
Sonsuzluk özlemimi usulca kandırıyor

Ah güzelim, geçmişin benden alma hıncını
Çocukluk hepimizin belleğindeki yara
İhtiyatsız sallama bakışın kılıcını

Sen ve ben bir bozgununda iki lâl keleşiz
Ya döne döne sarhoş ateşi öpeceğiz
Ta teslim olacağız töresel ordulara

İhsayin Avni CENGİZ

HAMAL

Bu yeni dünyaya tanıklığımdır
Derinlere düşüyorken yüksekten
Ehlileştirilirken özgürlüklerim
Köleliklerimin ham hamaliken
Kuşların stresle uçtuğu gökten
Binbir çeşit füzelerin dansı var

Bu yeni dünyanın sarhoşluğuyla
Her insan gönüllü birer kadavra
Çocuklar ağlıyor korku ve panik
İblisler üleşti hayatımızı
Bize kalan yalnız üç beş paçavra
Yeniden vaz geçtik, eskimiz kayıp

Bu yeni dünyanın eskisi olmak
Sanki son bestenin ilk senfonisi
Yozlaşan ruhlarda imdat çığılığı
Hikmeti anlamaz tanimsız bu çağ
Taç diye sevilen deli hunisi
Yorumu olmayan bir rüya gibi

Bu yeni dünyaya yorgun uyanmak
Pişmanlık verir mi ölümden beter
İdrak anyorken geçmiş günleri
Yeni günler bize merhaba der mi
Yol uzun menzilese ya çöl ya vaha
Herkes yalnızlığı seçti amansız

Bu yeni dünyanın pişmanlığıdır
Kanşığı iç içe sevap ve günah
Bir yangın yerinden farksız mazara
Herkes birbirini suçluyor oysa
Bu mahşer yerinde ararken penah
Bir fırtına koptu, her yer toz duman

Mehmet EKİCİ

Yüz Karası Değil, Kömür Karası

Güneşli bir günde
Masmavi göreceğiz Karadeniz'i
Balkaya'dan Kapuz' a kadar,
Karış karış biliriz bu şehri;
EKİ' nin çiçekli bahçeleri,
Rihtıma kömür taşıyan vagonlarıyla;
Paydos saatlerinde yollara dökülen,
Soluk benizli insanlarıyla.
Siyah akar Zonguldağın deresi
Yüz karası değil, kömür karası
Böyle kazanılır ekmek parası?

Orhan Veli Kanık

SEN

Viran eyledin çektin de gittin yar.
Abad ettiğin gönül evim şimdi tarumar.
Hiç bir şey böyle koymazdı, acıtımadı.
Dönüp de yüzüme son bir defa
Bakmadan çekip de gittiğin gibi yar.

Seninle beni terk eden kedilerin de var.
Gelirler mi bilmem, onlar da uğramaz oldular
Ara ara mırıldanır, senin türkünü söyleyecek olurlar
Onlar da harap! ben gibi senin yolunu gözler yar

Anladım ki her şeyimsin sen
Nefesim sen, yemeğim sen
Görmem duymam sen
Sen olmadan onmuyorum ben
İyi günüm kötü günüm oda sen
Anladım ki! Her şeyimsin sen!
Sen olmadan, olmuyorum ben!

Mustafa PARLAK

BAYRAMLAR BAYRAM OLA-2

Ana, bu bayram mı? . Aman çok ayıp
Çocukken gördüğüm bayramlar hani?
Mübarek elleri öpüp, koklayıp
Yüzüme sürdüğüm bayramlar hani?

Hani ya o özlem, hani ya o tad?
Ne dışım kaygusuz, ne içim rahat
Haftalar öncesi her gün, her saat
Babamdan sordüğüm bayramlar hani?

Nur yağın geceler, gündüzler nerde?
Neşe paylaştığım öksüzler nerde?
Dost yollar, dost evler, dost yüzler nerde?
Huzura erdiğim bayramlar hani?

Kar çiçeğim solmuş kar yatağında
Can verir ırmağın dar yatağında
Arife gecesi yer yatağında
Üstüme serdiğim bayramlar hani?

Bayram demek takvimdeki yazı mı?
Bayram hasret, bayram ağrı, sızı mı?
Açıp yüreğimi, yumup gözümü
Özüme girdiğim bayramlar hani?

Bayram af günüdür, barış günüdür
Bayramlar rahmete giriş günüdür
Bayram, Hak menzile varış günüdür
Gönlümü verdiğim bayramlar hani?

Abdurrahim KARAKOÇ

SÜRGÜNE KARA

Onca kahırdan sonra
Sırnaç olan yüreğim
Sürgüne kara
Özgürlüğe
Ak bir güvercinim
Sevgiliye son veda
Hükümsüz bir merhaba
Tutkuya tutsak
Kan kırmızı gözlerim
Kaç mahalde
Vuruldu bu can
Marifet ölmek ise
Böyle yaşamaya
Boynun kıldan inceyim .

Alper ÖZSAKINÇ

DÜŞLER

Ana, eski günlerinden
Gelen, tadlı bir düş gördü...
Baba, dilediğinden çok
Altın gördü, gümüş gördü.
Engelleri yine yine,
Yol olmuştun ayla sene:
Delikanlı, ülküsüne
Giden bir yürüyüş gördü.
Gecelerin ortasında
Neler yoktu aynasında:
Küçücük kız, rüyasında
Kendini büyümüş gördü.

Arif Nihat ASYA

"Kömür, rengini gözlerinden almıştır, bilesin."
"Ay, rengini yüzüne vermiştir, bilirim." [m.e.]

ESKİ TÜRK EDEBİYATI / DESTANLAR

Atilla Destanı	Oğuz Kağan Destanı	Göç Destanı
<p>İtalya seferi sırasında, Türkler Aquileia isiminde bir şehri kuşattırlarsa da, bir türlü alamıyorlardı. Attila ümidi kırılış bir şekilde, surların etrafında dolanırken, leyleklerin yavrularını evlerin üzerinden kaparak, yakında bulunan bir ovaya taşıdığını gördü. Kağanın yanında bulunanlar, bu vaziyetin iyiye işaret olduğunu, leyleklerin şehrin düşeceğini hissettiklerinden, göç etmeye başladıklarına yordular. Bunun üzerine Türk ordusu tekrar hücumu kalktı ve burayı ele geçirdi.</p> <p>Attila ne yapırsa yapılınsın, Avrupalılara durdurulmuyordu. Onu mertlikle alt edemeyenler yine bir hile aradılar ve nihayet bunu da buldular. Attila'nın evelece ortadan kaldırdığı</p>	<p>Got seferlerinden birinin kızına ulaştığı ve ona, Attila'yı zehirlemesi teklif edildi. Zaten kız da bir fırsat bekliyordu. Babasını öldüren bu Türkten mutlaka intikamını almalydı. İldiko, Attila'nın evlenme teklifine hemen olumlu cevap verdi. Altmış yaşına gelmiş olan Attila, muhteşem bir düğünle, evlendi. Daha önceden kıza zehir verilmişti. Zifaf gecesi kız, yatmadan evvel Attila'nın içeceği kumza zehiri koydu. Sabah olduğunda kağanın çadırından ses, seda çıkmıyordu. Attila'nın kardeşleri ve çocukları merak ettiler. Sonunda çadıra girilmeye karar verildi. İçeri baktıklarında, Attila'nın cansız vücuduyla karşılaştılar. Onun zehirlendiğini anlayan Hunlar, kadını oracıta boğuverdiler.</p>	<p>Uygurların vatanında "Hulin" isimli bir dağ vardı. Hulin dağından Tuğla ve Selenge isimli iki ırmak akardı. Bir gece oradaki bir ağacın üzerine gökyüzünden ilâhi bir ışık indi. İki ırmak arasında yaşayan halk bunu dikkatle izlediler. Daha sonra ağacın gövdesinde şişkinlik oluştu, ilâhi ışık dokuz ay on gün şişkinlik üzerinde durdu. Ağacın gövdesi yarıldı ve içinden beş çocuk görüldü. Bu ülkenin halkı bu çocukları büyüttü. En küçükleri olan Buğu Han büyüyünce hükümdar oldu. Ülke zengin halk mutlu oldu.</p> <p>Aradan uzun zaman geçti. Yulug Tigin isimli bir prens hakan oldu. Yulug Tigin, Çinlilerle çok savaşta.</p>

KELİMELER KAVRAMLAR

ASABIYET KAVRAMI (İbn-i Haldun)

Asabiyet kavramı, toplumu açıklayan, toplumun oluşumunu, geçirdiği evreleri değerlendiren ve ortaya çıkan süreçte nasıl davranılması gerektiğini açıklayan bir referans noktasıdır.

- Asabiyet bir hakime (yöneticiye) insanları zapturapt altına alma ve kendi yoluna sevk etme gücünü veren unsurdur.
- Asabiyet aile ve şerefın kaynağıdır.
- Asabiyet nihai gayesi mülk olan bir unsurdur.
- Asabiyet; himaye, müdafaa ve hak aramanın ancak kendisiyle mümkün olduğu bir unsurdur.
- Asabiyet, her türlü kolektif eylemin gerçekleşmesi için zorunlu olarak bulunması gereken bir unsurdur.
- Bir bölgede birden fazla asabiyet mevcutsa, en büyük ve güçlü olan asabiyet diğerlerine galip gelir ve onları kendine tabi kılar. Böyle bir durumda asabiyetlerin hepsi bu asabiyetin içinde kaynaşır. Ortaya büyük bir asabiyet çıkar. En güçlü asabiyet, kendi kabilesi üzerinde hâkimiyet kurduktan sonra diğer asabiyetler üzerinde de hâkimiyet kurmak ister.
- Asabiyet mülke ulaşmadan önce sahiplerinin nimetlere dalmaları nedeniyle zayıflayan bir unsurdur.
- Asabiyet iyi ve güzel hasletlerle bir arada bulunduğu mülkü hasıl eden bir unsurdur.
- Asabiyet sahiplerinden başkası için mülk tam olarak gerçekleşmez.
- Asabiyet sahipleri arasında dinin ortadan kaldırdığı bir rekabet ve haset mevcut olur.
- Asabiyet sayı çokluğundan ibarettir.
- Asabiyet birçok asabenin birleşmesinden ve kaynaşmasından meydana gelen bir unsurdur.
- Asabiyet sahipleri metanetli ve dayanıklıdır.
- Her asabiyetin mülkü yoktur. Hakiki mânâda mülk sadece gücünün üstünde kahir bir güç bulunmayan asabiyete mahsustur.

KİTAPLARIN DÜNYASI

SAMANYOLUNDA ZİYAFET SEZÂİ KARAKOÇ

- Kabuktan içe doğru yolculuk başlıyor oruçla. Öze doğru, dünyanın yüreğine doğru, dünya ötesinin kalbine doğru..
- Orucun şifa saçan ellerinde müslümanın kalbi onarılar onarılar, Ramazan hilali büyüdükçe nefsin hilali küçüle küçüle, öyle bir geceye gelinir ki, nefis, başına dünya kirlerini alıp götüren sıcak suların doküldüğü bir ölüye yaklaşır. Onu yıkayan meleklerin dünyamıza indigi gecedir Kadir Gecesi.
- Oruç, içimizde batmayan bir ayın geceden gündüze taşınmasıdır.
- Bayramda mezarlıklar da ziyaret edilir. Sevincin en şiddet kazandığı anda ölüm ihmal edilmez.

• Kadir gecesinin gizli olması gerektir; çünkü: açık ve seçik olarak bir gecenin kutsallaştırılması, Allah'tan başka Tanrı tanımama dini olan İslâm'a uymazdı; İslâm, değil bir insanın, bir gecenin bile putlaşmaması için gerekli temeli atmıştır.

• Gençlik ve olgunluk çağı oruçları, her yıl geçtikçe, bir parça daha insanın tabiatını materyalist çerçeveye mahkûm olmaktan kurtarır.

• Her ramazanın ayrı bir rengi, ayrı bir kokusu, ayrı bir biçimi vardır. Herbiri kökte ve temelde aynı olsa da her yılın ramazanı, mevsimlerin boyasına batıp çıka, hafızada ayrı bir fenomen değeriyle yaşar.

• Oruç, öyle bir ruh kalıbıdır ki, her gün, ortalığın ilk ağardığı vakitten ilk kararadığı vakte kadar, içimizi oraya yerleştiririz; orada ruh bir biçim alacak, bir öz kazanacak, billurlaşacak; yikanacak, canlanacaktır.

• Oruç geldi, ondan bize ölümsüz bir şeyler katılacak demektir. Giderken, bizden de ona ölümsüzleşecek birkaç şey katılmalı.

• Ölüme doğru koştuğu bu son çağlarda İslam toplumu tam ölmüşse ve hâlâ yaşıyorsa, bunu gelip gelip dirlen ramazanlara borçludur geniş ölçüde.

• Oruç geldi, öyleyse oruca yiyecek taşımali, su sunmalı, orucun lambasını yakmalı, örtüler atmalı üzerine ki, geldiğinden daha zengin çıtşın. Verdüğünden daha çok alsın. Yanına gideceği eski oruçlara katacağı, söyleyeceği çok şeyler bulunsun. Çağımız müslümanlarının portresini eski çağ müminlerinin portrelerini yanına çezecek ya, bizim öyle bir portremizi çizsin ki, ilerde gün olur ki, o portreyi bize gösterirler, utanmayalım ondan o zaman.

• Yalnız insan orucu özlemez, oruçta insanı özer. Ramazan ayı gelince, sla-i rahim edenler gibi, meleklerin bile önünde eğildiği insana koşar. Oruç, insana acıkir ve koşar gelir.

• Öyleyse bereketlendir kalbimizi ey Ramazan. Ruhumuza bir rühul kudüs gibi gelen kutlu Ramazan. Yüksel şerefelerden bir kere daha, ey, 20. yüzyıl aşkamlarında bir ahir zaman havarisi gibi gelen kutlu orucun akşam ezanı. Yüksel bir kere daha ey ahir zaman ezanı.

ÇOCUK ve ÇOCUK EDEBİYATI ÜZERİNE... -Hikaye-

Hikaye Adı : İnsana Ne Kadar Toprak Lazım?

Yazarı : Lev Nikolayeviç TOLSTOY

Ana Teması : Hırs ve tamahın insana kaybettirdikleri.

Anahtar Kavramlar : Bencillik, hırs, kaybedilen zaman (ömür), pişmanlık.

Yaş Grubu : 9 yaş ve üstü.

Hikâyede hep daha fazla ve daha verimli toprak sahibi olmak isteyen Pahom'un başından geçenler anlatılmaktadır. "Pahom sürekli daha fazla kazanmaya ve zengin olmaya çalışan bir çiftçidir. Elindeki paraları toplayarak köyde arazi alır. O günden sonra hırsı daha da büyür. Bir gün başka bir adam gelip az miktarda parayla, daha fazla verimli toprak veren bir yer olduğunu söyler. Pahom adamı dinleyerek bu topraklara sahip olmak için, sözü edilen yere gider. Adeta insanın bütün bir ömrünü ifade eden bir günlük bir yarış çıkar. Başkılarının reisi, Pahom'a, gözünün gördüğü her yeri bir şartla alabileceğini söyler. Eğer tarlalarında belli bir işaret koyup, güneş batana kadar ne ölçüde yürürse, yürüdüğü kadar toprak alacaktır. Ancak, akşama kadar istediği genişlikte araziye kazarak başladığı noktaya gelmek zorundadır. Yarış sabah güneşin doğuşuyla başlayacak ve batışıyla da bitecektir. Pahom güneşin doğuşuyla birlikte hoşuna giden merayı büyük bir hızla işaretlemeye başlar. Yolun yarısını geçince güzel bir mera daha görür ve burayı da almaya karar verir. Böylece koşu alanını daha da fazla genişletir. Güneşin batmasına az bir zaman kaldığında ayakları yara içinde ve çok yorulmuştur. Ancak ne olursa olsun başladığı yere güneş batmadan yetişmesi gereklidir."

Hikâye, istek ve arzularımızı hırslarımızı kurban etmememiz, elimizde olanla yetinmemiz ve iktisatlı olmamız gerektiğini bizlere öğretiyor. Hırs ve gözü doymazlığın beraberinde gelen olaylar zincirini anlatarak doyumсуzluğun hazin sonunu gözler önüne seriyor. Hayatın anlamını ve amacını anlamaya yönelik bizleri düşünmeye sevk ederek araç ile amaçları birbirine karıştırmamamızı hatırlatıyor.

Hikâye hem çocukların hem de büyüklerin heyecanla, sıkılmadan okuyup ibret alacakları akıcı bir üslupla yazılmış bir eser. Herkese okumalarını ve okutmalarını zevkle tavsiye edebiliriz.

HAZIRLAYAN: Gülay GÜRER

ANTRAKT

SİNEMA ve TİYATRO KULÜBÜ

Altın Palmiye ödüllü film **KIŞ UYKUSU**

- Nuri Bilge Ceylan Sineması'nı uluslararası arenada zirve noktasına taşıyan Kış Uykusu 2014 yılında Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödünün kazandı.
- Ülkemizin adına ikinci defa kazanılan Altın Palmiye'yi ilk defa Yılmaz Güney'in Yol filmi ile kazanmıştı. Nuri Bilge Ceylan da bu ödülü Yılmaz Güney'e adamıştır.

Filmin Konusu:
Aydın, emekli bir tiyatrocudur; oyunculuğu bıraktıktan sonra Kapadokya'ya babasından yadigar kalan butik oteli işletmek için geri döner. Aydın, o günden sonra bu gözlerden irak otelin içerisindeki gündelikleriyle, kah yerel bir gazeteye köşe yazıları yazarak kah her zaman niyetlendiği ancak bir türlü başlayamadığı tiyatro tarihi kitabını yazmayı düşünerek geçer. Tüm bu süreçte hayatında iki kadın vardır: Kendisine her anlamda uzak ve soğuk davranan genç karısı Nihal ve boşandıktan sonra yanlarına taşınan kız kardeşi Necla.

CON (Jön) RIFAT

ESER: SEVİL EMİRZADE

- Con Rifat** adlı tiyatro eserinin yazarı olan Sevil EMİRZADE, KKTC'de Bayrak Radyo Televizyonu'ndan (BRT) emekli, yayın-haber spikeridir. 2012 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Sahne Sanatları Fakültesi-Dramatik Yazarlık bölümünden mezun oldu.
- Belgesel oyun türü olan bu tiyatro eseri, Kıbrıs'ta İngiliz yönetimine başkaldıran Masum Millet gazetesi sahibi ve editörü, Avukat Çengizzade Mehmet Rifat Efendi'yi (Con (Jön) Rifat) bir tiyatro karakteri olarak konu alıyor.
- Bu tiyatro eseri, Kıbrıs'ta İngiliz Sömürge Dönemi'nde yaşananları gün yüzüne çıkarmaktadır.

"Zekası ve mücadeleci ruhu sayesinde ayakta durabilen Kıbrıs'ın değerli bir avukatı pozisyonuna gelen Çengizzade Mehmet Rifat Efendi (1878-1956), İngiliz Sömürge Yönetimi'nin Vakıflar İdaresi'ne el koymasını kabullenemez, gazete makalelerinde sürekli onarı eleştirir; Kıbrıs Türk toplumdaki gerilemenin hesabını sorar İngiliz Yönetimi'nden..."

Ayrıca Evkaf'ın geri verilmesi konusunda hem buradaki Vali'yi hem de İngiltere'deki Sömürge Bakanlığı'ni ikna etmek için, kendisine uygulanan tüm sansür mekanizmalarını aşarak, yıllarca onlara mektuplar gönderen bir misyoner, gerçek bir yurtseverdir. Öyle ki bu yönetimin pek çok idam kararları aldığı bir devirde 'Con (Jön) Rifat' İngiliz'e ilk başkaldırandır."

Yeşilçam Sineması KADİR İNANIR

müzik

TÜRKÜLERİMİZ

<p>NEŞET ERTAŞ (1938-2012)</p> <p>Orta Anadolu türkülerini ve bozkları gerek saz gerekse sesi ile getirdiği yorum ve icra biçimleri sonucunda ün yapmış, nadir sanatçılarımızdan birisidir. Kırşehir/Ciçekdağı'na bağlı eski adıyla Abdallar yeni adıyla Günül köyünde doğdu. 7 kardeşi olan Neşet Ertaş ailenin 2. çocuğudur ve kardeşlerinin müzikle ilgilenen yoktur. "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adlı ilk plağı 1957 yılında Şengeller plak tarafından piyasaya çıkarılır. Kendisine sunulan 'devel sanatçılığı' unvanını ile ilgili şu açıklamayı yapmıştır: "O dönem Süleyman Demirel cumhurbaşkanıydı. Devlet sanatçılığı bana teklif edildi. Ben, 'hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfahı bana ayrılmak istemiyorduk. Ben halkın sanatçısı olarak katırsam benim için en büyük mutluluk bu. Şimdiye kadar devletten bir kuruş almam, bir tek TBMM tarafından üstün hizmet ödülünü kabul ettim. Onu da bu kültüre hizmet eden eddiniz, adına aldım." diyerek geri çevirmiştir.</p>	<p>GÖNÜL DAĞI</p> <p>Gönül dağı yağmur yağmur boran oluca Akar can özümden sel gizli gizli Bir tenhada can cananı bulunca</p> <p>Sinemi yaralar (yaryory yaryory yaryory yaryory) Dil gizli gizli Dil gizli gizli</p> <p>Sinemi yaralar (yaryory yaryory yaryory yaryory) Dil gizli gizli Dil gizli gizli</p> <p>Dost elinden gel olmazsa varılmaz Rızasız bahçenin gülü derilmiz Kalpten kalbe bir yol vardır görülmez</p> <p>Gönülden gönüle gider (yaryory yaryory yaryory yaryory) Yol gizli gizli Yol gizli gizli</p> <p>Gönülden gönüle gider (yaryory yaryory yaryory yaryory) Yol gizli gizli Yol gizli gizli</p> <p>Scher vakti garip garip bülbül öterken Kırkların oku yar yar cana batarken Cumle alem uykusunda yatarken</p> <p>Kimseler görmeden (yaryory yaryory yaryory yaryory) Gel gizli gizli Gel gizli gizli</p> <p>Hayratlar görmeden (yaryory yaryory yaryory yaryory) Gel gizli gizli Gel gizli gizli</p> <p>olmaz". Bir "dağ" var, bir de "dağ" var. Demiri kırdırılar da derinin üstüne basarlar ya, işte o da "dağ" dir. Gönül de öyle dağlarıyar.</p> <p>O türkünüzde "Kalpten kalbe bir yol vardır, bilinmez" diyorsunuz.</p> <p>Kalpten kalbe giden yol, Allah kanalıyla gidiyor. Bütün kalpler de Allah'a bağlı olduğu için, kalpten kalbe giden yol da Allah vastasıyla gidiyor. Gönülden gönüle giden yol da; iki insan birbirini severse, birbirine gönül bağı oluyor. Kalpten kalbe giden yol, Allah'ın aktarmıyla gidiyor ve gönülden gönüle gidiyor. İki insan arasında bir sevgi bağı varsa bu</p>	<p>TÜRKÜ'NÜN HİKAYESİ</p> <p>"Gönül Dağı" türküsündeki "Dağ" kelimesi akıllara ilk gelen "yer kabuğundaki yükselti" anlamına gelen "dağ" değil; "yileştirmek için vücudun hastalıklı bölümüne kızgın bir araçla yapılan yanık" anlamına gelen "dağ" dir.</p> <p>Türküdeki "gönül dağı" tamlamasıyla Neşet Usta aslında "büyük üzüntü, acı" anlamına da gelen, "dağlamak" fiilinin isim halini aktarıyor.</p> <p>Neşet Ertaş, "Bir 'dağ' var, bir de 'dağ' var. Demiri kırdırılar da derinin üstüne basarlar ya, işte o da 'dağ' dir. Gönül de öyle dağlarıyar" diyerek türkünün adının gerçek manasını aktarmıştır.</p> <p>Neşet Ertaş Yeni Şafak Gazetesi'nde 16 Ocak 2000 tarihinde yayınlanan bir söyleşisinde Gönül Dağı türküsündeki "Dağ"ın akıllara ilk gelen sevgi olmadığını şu şekilde açıklamıştır:</p> <p>Sizin bütün türkülerinizde aşk var... siz aşkın ayağına gitmişsiniz. "Gönül Dağı" adlı türkünüz akıma geldi. Gönül Dağı'nın sizin gönlünüzde mutlaka çok özel bir yeri olmalı.</p> <p>Tabii efendim, ne demek... ne demek. Ne diyor? "Gönül Dağı". Kerem de diyor ki "Dağ üstüne dağ basarlar ya, işte o da "dağ" dir. Gönül de öyle dağlarıyar.</p>
---	---	---

ESTETİK ve SANAT FELSEFESİ

MAHYA & SANAT

Ramazan Mahyaları

Farsça mahl "ay" isminden Arapça -iyye ekiyle oluşturulmuş Osmanlıca mahiyeye (aylık, aya mahsus) kelimesinin günümüz Türkçe'sindeki şeklidir. Receb, şaban, ramazan aylarının halk arasında adları verilmeden sadece "üç aylar" olarak anılması gibi mahya da yine adı verilmeden "ramazan ayına mahsus" anlamını kazanmış olsa gerek.

Mübarek gün ve gecelerde halkın ibadeti için gece boyu açık kalan camilerin kandillerle donatılması geleneği İslamiyet'in ilk asırlarına kadar uzanmaktadır.

Osmanlılar'ın ilk mahyayı ne zaman kurdukları bilinmemektedir. Ancak 1578'de İstanbul'a gelen Alman seyyahı Schweigger'in seyahatnamesinde yer alan bir tasvirde minareler arasındaki bir mahya açığa görülmektedir

İstanbul camilerinde kurulan mahyalarda daha ziyade Feth süresinin ilk ayeti, "maşallah, tebârekellah, bismillâh, leyle-i Kadir, hoş geldin ya ramazan, on bir ayın sultanı" ve ramazanın son günlerinde "el-fırak" veya "elveda" gibi yazılar yer alırdı.

Mahyalar yalnız mübarek gecelerde ve ramazan ayında kurulmazdı. Meselâ Sultan Abdülaziz Avrupa seyahatinden döndüğünde, Hidiv İsmail Paşa, İran şahı ve Atatürk İstanbul'a geldiğinde hoş geldin mahyaları ve ayrıca I. Dünya Savaşı yıllarında, "Hilâliahmer-i unutma, hubbül'-vatan mine'l-ıman, muhâcirlere yardım, muhâcirini unutma"; İstiklâl Savaşı'ndan sonra, "Yaşasın istiklâliyet, tayyareyi unutma, yaşasın gazimiz, yaşasın misâk-ı millî, eytâma yardım, hâkimiyet milletindir"; harf inkilâbından sonra Latin harfleriyle, "İsraftan sakın, tayyareye yardım, yetimleri unutma, yerli malı al, himâye-i etfale yardım, içki ale düşmanıdır, kumar insanı mahveder" gibi yazıların yer aldığı mahyalar kurulmuştur.

Kaynak: TDV İslâm Ansiklopedisi

şiiir tahlilleri akademisi

Bâki ve Fuzûlî Divanlarında Mekân Tasavvuru (DAĞ)

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GİDER

Dağ, yüksek ve büyük yeryüzü şekillerinden biri olup yamaçlarıyla geniş alanları kaplayan doğal mekânlardan biridir. Yer ile gök arasında sütun işlevi gören dağlar, Mutlak Varlık'ın kozmik ayetleri olarak kâinatta dengeyi sağlar. Büyüklüğü, yüceliği ve heybetiyle insanı fiziksel ve ruhsal açıdan etkiler. Dağlar, engelbeli yapılarıyla insan hayatını zorlaştırıp olumsuz açıdan etkilese dahi "dağların yüksekliği; serinlik ve ferahlık unsurudur. Ufuk genişliği ve derinliği bakımlarından da dağlar, hem bir hasret objesi, hem de huzur ve inşirâh vesilesi" olarak değerlendirilir.

Dağlar, Köroğlu'nun Bolu Beyi'ne karşı verdiği mücadelede görüldüğü üzere, zor zamanlarda insanları için bir yuva, bir sığınak işlevi görür. Dağların "ihmal edilmiş insanların yurdu" olarak telakki edilmesinin nedeni, insanların dağlarda kendilerini emniyette hissetmeleri; "dağlara tahakküm ve tasarrufun söz konusu olmamasıdır" Dağ, doğal bir mekân olarak insanlık için "bazen kurtuluş ve arınma; bazen de cezalandırma mekânı" şeklinde telakki edilir. İnsanlık tarihine bakıldığında, hemen hemen her kültürde dağların farklı inanç ve değerlendirmelere konu edildiğini ve kutsandığını görmekteyiz. Dağlar, yüksek/yüce oldukları için Tanrı'ya yakın yerler veya Tanrı'nın ikamet mekânı olarak tasavvur edilmenin yanı sıra, heybetli olup ulaşılamadıkları veya aşlamadıkları için de Tanrı'nın büyüklüğünün, kudret ve azametinin sembolü olarak telakki edilmişlerdir. "Sümer mitolojisinde dağlar kişileştirilmiş ve tanrılaştırılmıştır." Yücelik ve kutsallığından dolayı Tanrı'nın gökyüzünde bulunduğu inanan eski Türkler, "dağları, göğe yakınlığı sebebiyle, kutsal ve Tanrı mekânı bilmişler ve Gök-Tanrı'ya kurbanlarını hep oralarda sunarak." "dağ kültürü'nün varlığını" kabul etmişlerdir.

Azamet, gücü ve büyüklüğüyle varlık âlemini belli bir intizam içinde yaratan ve deveranını sürdüren Mutlak Varlık, tecellileriyle insanoğlunu hayretler içinde bırakmıştır. Bu hayret hâli, dağlarla alakalı yanlış inanışların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. "Dağların görünümü, her zaman insanların kalplerine ilham vermiş ve dağlar genellikle dünyanın her yanında tanrıların mekânı olarak kabul edilmiştir. Şüphesiz bu, İslâm'ın asla kabul edemeyeceği bir düşüncedir." İslâm insanına göre "dağlar, Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunun işaretlerinden başka bir şey değildir."

Mutlak Varlık'ın kevnî bir ayeti olan dağ, Kur'an-ı Kerim'de farklı özellikleriyle tasvir edilmiştir. Yükseklik, azamet, sağlamlık ve yeryüzünü dengede tutan unsur olması gibi hususiyetleriyle "direk" (Kur'an-ı Kerim: Nebe, 78/7) olarak telakki edilen dağların, ceza gününün dehesetinden "yün gibi" (Kur'an-ı Kerim: Meâric, 70/9) serpildiklerini, ibadet etmekle görevlendirilen kullar gibi "Allah'a secde ettiklerini" (Kur'an-ı Kerim: Hac, 22/18), üzerine "yemin edilen Tur (Sina) Dağı'nı" (Tür, 52/1) İlahî tecellinin etkisiyle "yerle bir olduğunu" (Kur'an-ı Kerim: Araf, 7/143) ifade eden ayetler, bu tasvir ifadelerinden birkaçıdır.

Bazı peygamberlerin muhtelif saiklerle dağlara sığınmaları (Hz. Muhammed-Hira Dağı; Hz. Musa-Tur Dağı; Hz. Nuh-Cüdi/Ararat Dağı), ibadet yerlerinin, türbelerin, ziyaretgâhların dağlara yapılması gibi nedenlerden dolayı dağların kutsal bir kimlik kazandığı düşünülür. Hz. Muhammed'in, Uhud Dağı için söylediği "Uhud bizi sever, biz de Uhud'u severiz." (Buhârî) sözü, söz konusu dağın hem müşahhas bir varlık olarak telakki edilmesine hem de kutsanmasına zemin hazırlamıştır.

Klasik şiirin coğrafyası içinde en fazla kullanılan dağlar, Bisütün, Kaf ve Tur Dağı'dır. Bu dağlar daha çok mitolojik özellikleri ve dinî inanışlar bağlamında ele alımlı değerlendirilmiştir. Bisütün Dağı, Ferhat'ın vuslat uğruna verdiği olağanüstü mücadele; Kaf Dağı, anka kuşunun yaşadığı yer olması; Tür Dağı ise "Len terâni (Sen beni göremezsin.)" hitabına mazhar olması bakımından işlenmiştir. Klasik şiirde birçok imge ve tasavvura konu edilen dağ unsuru, Bâki ve Fuzûlî divanlarında zengin bir bağlam içerisinde ele alınmıştır. Bâki Divanı'nda dağ unsuru, doğal özellikleriyle tasvir edilmenin yanı sıra, müşahhas bir varlık olarak tasavvur edilmiştir. Âşıkların sığınağı olarak görülen yanında otorite övgüsü, gam, kanaat gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Fuzûlî Divanı'nda ise melâmet, belâ, otorite övgüsü, âşıkın çektiği büyük sıkıntılar ile ilgili tasavvurlara konu edilmiştir.

Dağ, Fuzûlî Divanı'nda tasavvufî kavramlardan melâmet ile ilişkilendirilir. Melâmet, âşıkın/sâlikin erginleşme sürecinde çektiği sıkıntıları karşılar. Bu sıkıntılar, olumsuz

algılansa da âşık için rahmettir. "Âşıkın melâmet yolunu tercih etmesinin yeğane gayesi, melâmetin sevdiğiyle arasında engel olan gurur ve kibirini kırması, benliğinden vazgeçmesidir." Melâmetin en uç aşaması, cinnet geçirdiği için âşıkın taşlanmasıdır. Fuzûlî, dağ kadar taşın başına vurulduğunu, buna rağmen baht gözünün uyanmadığını dile getirir ve maruz kaldığı melâmet taşlarını Bisütün Dağı'na benzetir. Bisütün Dağı, temelsiz ve muhayyel bir dağ olduğu için aşılması imkânsızdır. Fuzûlî'nin bu benzetmeyi, âşıkın içine düştüğü çözümsüzlüğü anlatmak için yaptığı düşünülür.

*Lebi şîrinlerin sevkıyla Ferhâdi benim asrın
Yanımda cem' olan sen-gi melâmet bi-sütünumdur (Fuzûlî)*

Dağın benzerlik noktasında ilişkilendirildiği sözcüklerden biri gamdır. Kendisini gam dağının kaplanının pençesinde gören Bâki, ayrılıktan gözyaşı döküğünü, sevgilinin, - âşıkın- vücuduna açtığı yaralarla belâ dağındaki kaplanın rengine büründüğünü söyleyerek dağ sözcüğünü, aşk bağlamında gam, mihnet ve belâ ile tasvir eder. Bu ilişkinin kurulmasının temelinde âşıkın başından belânın; gönlünden gamın eksilmemesi düşüncesi vardır. Âşıkın karışık saçlarını sevgilinin aşk kaplanının ormanı, başını ise mihnet ve derd memleketinin dağı olarak olarak tasavvur eden Bâki, bu yaklaşımıyla düçar olduğu belâların büyüklüğünü ve bunlardan kurtulmanın zor olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

*Peleng-i 'aşk-ı yârın bişesidir mü-y-i jülidem
Diyâr-ı derd ü mihnet kühsârıdır benim başum (Bâki)*

Bâki, kasidelerinde dağ sözcüğünü daha çok devlet yöneticilerinin ölmesiyle alakalı tasavvur ve imajlarda kullanır. Yaşadığı dönemin zenginliğini, rahatlığını; devlet büyüklerinin üstün meziyetlerini anlatırken dağın büyüklük, ihtişamlı görünme gibi doğal özelliklerini ön plana çıkarır. Feleğin cömert davranıp dağların ceplerini, ovaların eteklerini gümtü ile; istek rüzgârının ise aynı mekânları açkayle doldurduğunu söyleyerek memdûhün cömertliğine ve dönemin zenginliğine işaret eder.

Bu yaklaşımıyla aynı zamanda beşerî bir olayı doğal bir mekâna yansıtarak insan- mekân etkileşimini tasvir eder:

*Zemine bād-ı hevâdan çok akçe düşdi yine
Pür itdi dâmen-i sahrâyı toldi ceyb-i cibâl (Bâki)*

Bâki, ayrıca memdûhün sahip olduğu cesaret ile kahır dağının kaplanına benzediğini, yumuşaklığının yanında dağa atfedilen vakarlığın kıymetsiz kaldığını düşünür. Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı Devleti'nin en büyük padişahlarından biri olduğu için birçok şair tarafından muhtelif özellikleriyle övülmüştür. Bâki de onu savaş dağının kaplanı; halefini (II. Selim) ise büyük bir dağda duran erkek aslana benzeterek dağın heybetine ve türküçülüğüne söz konusu benzetmelerle göndermede bulunur:

*Vardı peleng-i küh-i vegâ hâb-i râhate
Kühsâr-ı kibriyâda turan nerre şîri gör (Bâki)*

İnsan, sevinç veya keder gibi duyguları yoğun bir biçimde hissettiğinde, bu durumu başka varlıklara da yansıtma ister. Bâki, Kanuni Sultan Süleyman'ın ölümünden duyduğu acıya dağa yansıtmıştır. Dağın, sümübüle benzeyen saçlarını çözüp ağladığını, gözyaşlarını eteğine akıtarak mâtemini gösterdiğini söyler. Bu yaklaşımıyla dağı "kadın" olarak hayâl eder. Yaşanan acıların doğal mekânlara yansıtılması, acının büyüklüğünü göstermenin yanı sıra, dağın müşahhas bir varlık olarak tasavvur edildiğini de gösterir.

*Sünbüllerini mâtem idüp çözsün aglasun
Dâmâne dökşün eşk-i fırâvân kühsâr (Bâki)*

Âşıkların ayrılık derdinden deliler gibi dağlarda ve çöllerde dolanmaları, klasik şiirde sıkça işlenen hayâllerden biridir. Bâki, sanavberin, sevgilinin boyuna âşık olduğu için, lalenin ise sevgilinin ben'inin gamıyla yandırdığı için deliler gibi dağlara düştüklerini ileri sürerek âşıkın, aşk elemiyle yaşadığı avarelik hâlini sanavber ve laleye yansıtır. Ayrıca deli gönlünü avutacak bir yer bulmak için çöl ve dağları gezip dolaştığını söyleyerek dağı sığınak olarak görür ve oyalanma, teselli bulma mekânı olarak tasavvur eder:

*Sahrâ vu kühi geşt ü gûzâr itdüğüm bu kim
Divâne gönlüm eyleyecek bir yir isterin (Bâki)*

Bâki, aşk veya övgü gibi hayâli konuları açıklarken dağı doğal özellikleriyle doğrudan veya göndermelerle tasvir eder. Dağ, yabancı hayvanlar için barınak olup bazı bitkilerin yetişip büyüdüğü yerdir. Bu bağlamda Bâki, bir ceylanın binlerce dağ ve çölü gezdiğini; kaplanın, dağı mekân tuttuğunu; dağ ve ovalarda kırmızı lelelerin ve çam fıstığı ağacının yetiştiğini, bahar mevsiminde dağda suların çağıldığını, dağın kuş sesleriyle inlediğini ve bu seslerin giderek çoğaldığını söyler:

Sular çağlar tuyur âvâzesinden kühsâr inler

Bahâr eyyâmıdır şîmden girir Şit ü sadâ artar (Bâki)

Bisütün Dağı

Bisütün, Bağdat-Hemedan arasında Kirman Şâh civarındaki dağın adıdır. Bisütün Dağı, gerçek bir mekân olarak görülüyor gibi muhayyel veya mitolojik bir dağ olarak da görülür. Klasik şairler, Bisütün Dağı'nı daha çok "direksiz oluşu ve dayanağının olmayışından dolayı aşılması zor engel olarak" tasavvur ederken mutasavvif şairler, "Bisütün'ü varlık âlemi" olarak tasavvur ederler.

Bâki, Bisütün Dağı'nı Ferhat ile Şirin'in aşkıyla alakalı tasavvurlara konu etmenin yanı sıra, gül bahçesine benzetip sığınak olarak görür. Fuzûlî ise Ferhat'la özdeşleşen Bisütün Dağı'nı muhtelif hayâllerle ilişkilendirerek klasik şiirde konu edilen diğer dağlara göre daha fazla kullanır. Böylece özdele Bisütün Dağı, genelde ise doğal bir mekân olarak dağ ile ilgili tasavvurlarını açıklamaya çalışır. Ayrıca bu dağı daha çok âşıkın/Ferhat'ın sevgili/Şirin uğruna çektiği sıkıntılar ve âşıkla üstünlük aracı olarak görme durumuyla alakalı tasavvurlara konu eder.

Kaf Dağı

Mitolojik ve hayâli bir dağ olan Kaf, klasik şiirde en fazla işlenen doğal mekânlardan biridir. Şark mitolojisine göre Kaf, Güney İran'daki Elbûrz Dağı olup anka kuşunun yaşadığı yerdir. Dünyayı çevrelediğine ve aşılmasının imkânsız olduğuna inanılan Kaf Dağı, klasik şiirde yükseklik, uzaklık, ihtişam, kâinat; istiğna, kanaat, uzlet gibi kavramlarla ilgili tasavvurlara konu edilir.

Bâki Divanı'nda Kaf Dağı; istiğna, dünyanın değersizliği, kâinat ve Simgür kuşunun yuvası oluşu gibi hususlarda tasavvurlara konu edilirken; Fuzûlî Divanı'nda kanaat, uzlet, kâinat ve aşk mihneti gibi hususlarda teşbih ve tasavvurlara konu edilir.

Tür Dağı

Sina Çölü'nde bulunan Tür Dağı, Hz. Musa'nın Allah ile konuştuğu, Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yerdir. Tür Dağı, klasik şiirde daha çok tecelli, Hz. Musa'nın kelimullah oluşu, istiğna, kutsal nur ile ilgili tasavvurlara konu edilir. Bâki Divanı'nda Tür Dağı, tecelliyle ilgili tasavvura konu edilirken; Fuzûlî Divanı'nda, Hz. Musa'nın vefasıyla ilgili tasavvura konu edilmiştir.

Tasavvufî açıdan insanın maddî yönünü temsil eden Tür Dağı, İlahî tecellinin tezahür mekânı olarak bilinir. Bâki, sevgilinin yüzünün parlaklığına dayanamayan gönlü ile İlahî nurun tesirine dayanamayıp parçalanan Tur Dağı arasında benzerlik ilişkisi oluşturur. Mecazi aşkta sevgili, hakiki aşkta ise Mutlak Varlık gönlü etkiler. Gönlün Tur Dağı ile ilişkilendirilmesinin temelinde, aşkın tecelli mekânı olarak tasavvur edilmesinin düşüncesi vardır:

Cemâlin sevkine döymez gönüller

Tecelli tâbına sabr eylemez Tür (Bâki)

Fuzûlî, memdûhu vefâ Tür'ünde olan Hz. Musa'ya benzerlik noktasında ilişkilendirerek kendisinin üstün yönlerini anlatır. Tür Dağı'nın vefâ sözcüğüyle tasvir edilmesi, yolunu şaşırarak Hz. Musa'ya vefalı bir dost gibi önce rehberine sonra sığınağa dönmesi nedeniyle. Memdûhün bu vasıflarla övülmesi ise üstün meziyetlerinin yanında, Fuzûlî'nin hâmilik konusundaki beklentilerinin kaynaklandığı düşünülür:

*Kelim-i Tür-i vefâsın ki ehl-i hayr ü şere
Elinde gâh asâ oldu gâh mâr kalem (Fuzûlî)*

